

Tanulmányi út és tapasztalatcsere a szlovén egészségfejlesztési központok jó gyakorlatának megismerése céljából. Beszámoló a „Legjobb gyakorlat átadása az alapellátásban” Európai Unió projekt első lépéséről

Study visit and exchange of experience to learn about good practice in Slovenian health promotion centres. Report on the first phase of the „Joint Action Transfer of Best Practices in Primary Care” European Union project

Szerzők:	Szörényiné Ványi Gabriella, Páhy-Schmidt Edina, Csizmadia Péter, Schifferné Simich Rita
Kulcsszavak:	legjobb gyakorlat, tudásátadás, alapellátás, egészségfejlesztési központok
Keywords:	best practice, knowledge transfer, primary care, health promotion centres

Beküldve: 2024. 07. 11.; | Elfogadva: 2024. 10. 21.; | doi: <https://doi.org/10.24365/ef16413>

A Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ (NNGYK), hazánkat képviselve csatlakozott az Európai Unió által finanszírozott CIRCE-Joint Action (Joint Action - transfer of best practices in primary care) (CIRCE-JA, n.d.) elnevezésű közös kezdeményezéshez, amelynek célja az olyan jó gyakorlatok hatékony átadása és alkalmazása az európai tagállamok között, amelyek támogatják az egészségügyi rendszerek fejlődését az egészségügyi alapellátás megerősítésén keresztül. A projektben 4 tagállam (Belgium, Portugália, Szlovénia és Spanyolország) 6 modellje/jó gyakorlata került kiválasztásra szakértők által, azzal a céllal, hogy azokat hatékonyan átültesse (megvalósítsa, validálja és fenntartsa) 12 tagállam 45 végrehajtási helyszínére.

Az NNGYK a szlovén jó gyakorlathoz, az Egészségfejlesztési Központok (Health Promotion Centres, HPCs) (BP6 | SLOVENIA | CIRCE-JA, n.d.) projekthez csatlakozott, mivel hazánkban is működik a szlovénhez hasonló egészségfejlesztési hálózat az Egészségfejlesztési Irodákra (EFI) alapulva. A magyar szakértői csapathoz csatlakoztak a Somogy Vármegyei Kaposi Mór Oktató Kórház, Prevenációs és Egészségfejlesztési Irodájának (PREFI) (Ványi & Moizs, 2022) szakemberei is. Feladatuk, hogy a helyzetfelmérést, szükségletfelmérést követően olyan beavatkozásokat valósítsanak meg, amelyekkel elősegítik az alapellátás és egészségfejlesztési szolgáltatások hatékonyabb elérését. Első lépésként az NNGYK és a PREFI szakemberei 2024. május végén

egy szakmai tanulmányi úton vettek részt Szlovéniában. A tanulmányi út során a magyar szakemberek a Ljubljánához közeli Logatec Egészségfejlesztési Központban (Zdlogatec, 2024) tettek látogatást, ahol megismerhették annak felépítését, működését.

Szlovéniában az egészségfejlesztési központok az egészségügyi alapellátáshoz szorosan integrálva, annak részeként működnek. A mindennapi munkájuk során együtt dolgoznak az alapellátó központokban található családorvosokkal, gyermek- és serdülőkorú egészségügyi ellátással, mentális egészség központokkal és az alapellátás más szereplőivel. A HPC-k 2002-ben indultak el, az Egészségügyi Világszervezet CINDI (Countrywide Integrated Noncommunicable Disease Intervention) Program részeként (Petrič, Vesna Kerstin, Pribaković Brinovec, Rade & Maučec Zakotnik, Jožica, 2018). Működésüket az országos társadalombiztosító finanszírozza, így a szolgáltatásaik térítési díj mentesek a társadalombiztosítással rendelkező lakosoknak.

A központot a „HPC menedzser” irányítja, aki többnyire diplomás ápoló vagy egyetemi okleveles ápoló. A csapat részeként dolgoznak további diplomás ápolók, fizioterapeuták, pszichológusok, dietetikusok, humánkineziológusok. A szakemberek végzettsége központilag meghatározott, számukat az ellátandó lakosságszámhoz igazítják. Alapvető szolgáltatásaik az életmódbeli beavatkozások a táplálkozás, fizikai aktivitás, magas vérnyomás, hiperlipidémia, megnöveke-

dett vércukorszint, dohányzás, alkohol, időskori aktivitás, iskolai egészségfejlesztés és várandós gondozás területén. Ahhoz, hogy egy szakember a HPC-ben önálló szakmai tevékenységet végezhesen, további képzésre van szüksége. Minden szakembernek részt kell vennie az „Együtt az egészségért” („Together for health”) alapképzésen, amelyet a szlovén Országos Népegészségügyi Intézet (Nacionalni Inštitut za Javno Zdravje, NIJZ) szervez. A képzés során korszerűsítik a szakemberek alaptudását, a formális képzettségüket (pl.: ápoló, gyógytornász, dietetikus) további ismeretekkel egészítik ki. A szakemberek elsajátítják a workshopok és konzultációk tartásához, valamint a közösségekben való munka terén szükséges kompetenciákat.

Szlovéniában 30 egészségügyi alapellátó központ és 28 egészségfejlesztési központ működik,

több mint 500 szakemberrel. A krónikus betegségek megelőzése érdekében indított országos program során a felnőtt lakosság több mint fele részt vett az életmódbeli kockázati tényezőkre irányuló szűréseken. Évente közel 50.000 lakos vesz részt az életmód programokban. A (korai) halálozás, különösen a szív- és érrendszeri betegségek tekintetében, 2007 és 2015 között 19%-kal csökkent a beavatkozásoknak köszönhetően.

A tanulmányi út tapasztalata, hogy a magyar egészségfejlesztési irodák nagyrészt hasonló programokat valósítanak meg, mint szlovén társaik. Jelentős a különbség azonban az egészségfejlesztési központoknak az ellátó rendszerbe való integrálása területén, a finanszírozásban, a szakemberek számában, a képzésükben, valamint az alapellátás és az EFI-k közötti együttműködésben.

HIVATKOZÁSOK

BP6 | SLOVENIA | CIRCE-JA. (n.d.). <https://circeja.nfz.gov.pl/bp6-slovenia>

CIRCE-JA. <https://circeja.nfz.gov.pl/>

Petrič, Vesna Kerstin, Pribaković Brinovec, Rade & Maučec Zakotnik, Jožica. (2018). Health promotion centres in Slovenia: integrating population and individual services to reduce health inequalities at community level: good practice brief. World Health Organization. Regional Office for Europe. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/345843/WHO-EURO-2018-3397-43156-60430-eng.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Ványi, G. S., & Moizs, M. (2022). A Somogy Megyei Kaposi Mór Oktató Kórház Prevenció és Egészségfejlesztési Irodájának 14 éve és szerepe a népegészségügyi célú szervezett szűrések megvalósításában. *Egészségfejlesztés*, 63(4), 12–19. <https://doi.org/10.24365/ef.8886>

Zdlogatec. (2024, October 4). Center za krepitev zdravja - ZD Logatec. ZD Logatec. <https://zd-logatec.si/osnovno-zdravstvo/center-za-krepitev-zdravja/>

Információk a szerzőkről

Szörényiné Ványi Gabriella

Somogy Vármegyei Kaposi Mór Oktató Kórház,
Prevenációs és Egészségfejlesztési Iroda
szorenyine@kmmk.hu

Páhy-Schmidt Edina

Somogy Vármegyei Kaposi Mór Oktató Kórház,
Prevenációs és Egészségfejlesztési Iroda

Csizmadia Péter

Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ,
Népegészségügyi Stratégiai, Egészségfejlesztési
és Egészségmonitorozási Főosztály
Egészségfejlesztési Osztály

Schifferné Simich Rita

Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ,
Népegészségügyi Stratégiai, Egészségfejlesztési
és Egészségmonitorozási Főosztály
Egészségfejlesztési Osztály

Copyright ©2024 Szörényiné Ványi Gabriella, Páhy-Schmidt Edina, Csizmadia Péter, Schifferné Simich Rita.
Kiadó: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ. Ez egy nyílt hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-4.0
licenszerződés alapján.